

Чудовища или жертви?

“Почувствах необходимост, силна необходимост... Колкото повече се опитвах да я задоволявам, толкова повече изпитвах нуждата да поемам рискове, да убивам хора; рискове, които обичайно не бих предприел, защото могат да доведат до арестуването ми.”

Едмънд Кемпер

Какво отключва тази необходимост и с какво се обяснява нейната сила? Ако някой от нас почувства тази нужда, ще съумее ли да ѝ устои?

Дали обяснението е генетично, хормонално или се корени във културата – примерът и възпитанието? Възможно ли е серийните убийци да упражняват контрол над желанията си? Повечето хора изпитват диви и нередни инстинкти под някаква форма, и все пак съумяват да ги удържат в клетката на самоконтрола. При психопатичните убийци вътрешните бариери са отдавна разрушени, “злите демони” са освободени и личността се превръща в роб на инстинкта.

Серийните убийци ползват широк набор от оправдания, които да обяснят тяхното поведение. Хенри Лий Лукас обвинява възпитанието, което е получил; други, сред които и Джефри Дамер казват, че с родени с “липсваща част”. Тед Бънди обвинява порнографията като подстрекател. Някои говорят за гласове, които звучат в главите им и им напомнят когато настъпи време “да изпеят песента на смъртта”. Безмилостният Карл Панцам се кълне, че затвора го е превърнал в чудовище, докато Боби Джо Лонг разказва, че след инцидент с мотоциклет станал хиперсексуален, отмъстителен сериен убиец. Най-патологичните случаи обръщат изцяло въпроса за вината, твърдейки че жертвите заслужават споходилата ги смърт.

От наша гледна точка, това са болни хора. Иначе как можем да обясним, че някой може да убие мъчително друг само защото това му доставя удоволствие. Независимо от това, трябва да се признае смразяващия факт, че серийните убийци са пресметливи и рационални. Или както заключава “британският Джефри Дамер” Денис Нилсън: “умът може да бъде зъл, без да бъде ненормален”.

Какви са те?

Преди да се спрем на въпроса кои са те, ще направим опит да опишем какви са те. В своята книга

“Убийците сред нас”

Стивън Егър дефинира серийното убийство:

- наличие на минимум 3-4 жертви, с период на “застой” между убийствата;
- обикновено убиецът не познава жертвата; убийствата изглеждат произволни и несвързани;
- убийствата са отражение на необходимостта от садистично доминиране над жертвата;
- убийството рядко има за цел “печалба”; мотивът е психологически, а не материален;
- възможно е жертвите да имат “символична” стойност за убиеца; начинът, по който се извършва убийството, би могъл да разкрие тази стойност;
- Обект на убийците са често слабо защитените (проститутки, избягали от домовете си, т.н.);

Статистически погледнато, типичният сериен убиец е бял мъж от долната/ средната класа, най-често на двайсетина/ трийсетина години. Много от тях са били жертви на физически и/или психически тормоз от страна на своите родители. Някои са осиновени. Като деца, бъдещите серийни убийци са предизвиквали пожари, измъчвали са животни и са подмокряли леглата си (това е популярната “триада” симптоми). Често срещани са и мозъчните травми. Някои от серийните убийци са много интелигентни и създават

впечатлението на много обещаващи на работното си място. Те силно се възхищават на органите на полицията. Повечето са правили опит да се включат в редиците ѝ, но са били отхвърлени. После постъпват на работа или като охранители, или влизат в армията. Много, включително Джон Гейси, Хилсайдските удушвачи и Тед Бънди се маскират като служители на силови държавни органи, за да си осигурят по-лесен и близък достъп до набелязаните жертви.

Кого убиват?

Серийните убийци избират за жертви по-слаби от тях самите. Често техните жертви се вписват в определен стереотип, който има определено “символистично” значение за убиец. Бънди брутално убива момиче в колежанска възраст с дълга кестенява коса. Дали всъщност не е убивал отново и отново финансистката от висшето общество, която решила да прекрати годеща си с него... Дейвид Берковиц е толкова конкретен – той мрази всички жени: “Обвинявам ги за всичко. Всяко зло, което се случва на земята по някакъв начин води до тях”. Гейси жестоко души млади мъже, някои от тях са негови наемници, наричайки ги “безполезни малки откачалници и боклуци”. Някои вярват, че гнева на Гейси е насочен срещу момчета, които са му напомняли за неговата собствена безпомощност в очите на властния му баща.

С редки изключения, серийните убийци унижават своите жертви и ги възприемат като предмети. Бънди съзнателно удържал разговора до минимум, знаейки че ако опознае жертвата и започне да гледа на нея като на истински човек, това ще разруши неговата фантазия.

Серийните убийци са садистично настроени, търсят извратено удоволствие в измъчването на жертвата; дори когато тя е на прага на смъртта, са готови да я върнат към живота, за да могат да продължат да я измъчват. (“Как се чувстваш когато знаеш, че ще умреш?” питал своите жертви Гейси. Докато ги душал им цитирал 23ия псалм, подканвайки ги да бъдат смели пред настъпващата смърт.) Те изпитват нуждата да доминират, да контролират и да “притежават” човека. И когато жертвата умре, те се чувстват отново изоставени, сами с бездънния си гняв. Този адски кръг продължава докато бъдат заловени или убити.

Защо са толкова трудни за разпознаване? Или как да ти се размине убийство ...

Мислим си, че можем да разпознаем лудостта, маниака, воден от неконтролируеми импулси да убива. В автобуса, на улицата – ние избягваме умствено болните, отдрътваме се от немърливите, небръснатите мъже. Ако все пак имате намерение да избегнете пътя на серийния убиец, най-добрата стратегия е да се отдръпнете очарователния, идеално облечен и добре възпитан човек. Те се сливат с околната среда, успокоени от чувството на анонимност. Прекарват времето си разхождайки се из църкви и търговски центрове или пътувайки по магистрали и улици. “Облечете го в костюм и той ще изглежда като десетки други мъже”, казва един адвокат, описвайки Дамер. Като всички еволюирали хищници, те знаят как да се доберат до жертвите си - като спечелят тяхното доверие. Серийните убийци съзнателно прикриват своята истинска същност зад умелата фасада на нормалността .

Маската на добронамереността

По причина на психопатичната си природа, серийните убийци нямат възможността да изпитват жалост и симпатия, нито дори да провеждат нормални междучовешки отношения. Вместо това, наблюдавайки околните, те се научават да симулират тези действия. Всъщност това е манипулативен акт, който цели да привлече жертвата в капана. Серийните убийци са актьори с вроден талант. Хенри Лий Лукас сравнява усещането да бъдеш сериен убиец с усещането “да бъдеш като филмова звезда... просто играеш роля”. Зловещият Гейси обожавал да се маскира като клоун, докато Зодиакът носел странен езекуторски костюм, който сякаш бил изваден от “Алиса в Страната на Чудесата”. В съда, Бънди казал на съдията: “Днес съм маскиран като адвокат”. Преди това Бънди се е маскирал като загрижен консултант от център за помощ на сексуално малтретирани жени.

Най-експлоатираната от странстващите психопати роля е тази на член на авторитетна общност. Мнозина постъпват в армията, включително и Берковиц, който по това време е обзет от силно патриотично настроение. Най-баналната и популярна роля си остава тази на полица. Носенето на значки, карането на полицейски коли – не само им подхранва чувството им на важност, но и им осигурява достъп до жертви, които при други обстоятелства биха се доверили на своите инстинкти и не биха допуснали контакт с непознати.

В момента, в който биват заловени обаче, серийните убийци мигновено поставят върху си маската на лудостта, преструвайки се, че са шизофреници или пък имат бели петна в

паметта – всичко, което би могло да ги освободи от отговорност. Дори в моментите, в които изглежда, че наистина разкриват своята същност – те отново играят роля.

“Какво е един човек по малко на земята, все пак?” Смразяващата констатация на Тед Бънди показва как наистина разсъждават серийните убийци. “Бънди така и никога не проумя защо хората не могат да сикнат с мисълта, че той убива, защото така му се иска”, казва един от следователите.

Какво “отключва” серийните убийци?

Точно както тези серийни убийци разпарят жертвите си, за да “видя как работят” (както казва Ед Кемпер), съдебните психиатри и агентите от ФБР опитват да проникнат в ума на убиеца. Обичайното обяснение включва тормоз в детството, генетична обремененост, мозъчни контузии, преживени травматизиращи събития и социални несправедливости. Стресащото заключение е, че голям процент от населението е било изложено на един или повече от тези фактори. Въпросът е има ли някаква фатална комбинация, която отличава серийните убийци от повечето хора?

Вярваме, че можем да контролираме импулсите си – независимо колко гневни сме, съществува нещо, което ни възпира да дадем пълна свобода на агресията си. Възможно ли е на серийните убийци да им липсва моралната бариера? Или те просто са под въздействието на нещо неконтролируемо? “Искаше ми се да спра, но не можех. Нищо друго не ми носеше подобна тръпка или удоволствие”, казва Денис Нилсън, чудейки се дали наистина е зъл. Без колебание можем да кажем, че серийните убийци са болни, а и тяхният брой постоянно расте. Възможно ли е да сме свидетели на “епидемия”, както казва Джоел Норис? И ако това е болест, какво е лекарството?

Еволюцията

Серийните убийци - караконджулите на 20ти век?

Дали те са продукт на модерното време, в което живеем или са съществували много преди да ги отделим като явление? Макар терминът “сериен убиец” да е пуснат в обръщение през 1971г., древните приказки за човеко-чудовища показват, че никога не е

било безопасно да се отдалечаваш сам или да говориш с непознати. Кръвожадните герои от приказките на братя Грим се превръщат в ярки метафори на кръвопийството. Зловещи приказки за зли вълци, тролове, скрити под мостовете, горски вещици, хранещи се с невинни нищо неподозиращи – всичко това напомня за съвременните чудовища. Тези поучителни приказки може би са първите опити да бъде обяснена садистичната старна на човешката природа.

Върколаци

Друга ранен опит да бъде дадено обяснение на иначе ужасяващото безмислено сексуално убийство е идеята за “ликантропията” (от гръцките “вълк” и “човек”). В своята книга “Енциклопедия от А до Я на серийните убийци”, Харолд Шехтер и Дейвид Еверит описват ликантропа като сексуален хищник, който толкова сериозно е тормозел селата през 16 век, че властите го обявили за “един от най-наболелите социални проблеми”. Сред най-опасните средновековни върколаци били споменавани имената на Жил Гарние от Франция и на немца Петер Стюбе; и двамата нападали деца, разкъсвали телата им и се хранели с тях. Вторият дори стигнал до там, че жестоко разчленил собствения си син, за да се добере до мозъка му.

Митът за върколака е популярен и днес; и до сега някои вярват как пълнолунието отключва лудостта. Зловещият Алберт Фиш – канибалът убиец на деца – е наричан “Върколака”; той се забавлявал като танцувал гол при пълнолуние. Сред другите “лунатици” е Ед Гейн, който също се забавлявал при пълнолуние, облечен в “майчинския” си костюм - съшит от женска кожа.

Доктор Джекил и мистър Хайд

19 век било време на разцвет на друг образ-предшественик на сегашните серийни убийци – доктор Джекил и мистър Хайд. Робърт Луис Стивънсън създал литературния прототип на човека-чудовище, който въплъщавал в себе си раздвоено Аз – външно цивилизован и рационален, а в същността си - отчаян звяр, който се бори за надмощие.

Една от най-интригуващите особености на серийните убийци е тяхната добронамерена маска на “доктор Джекил”. Те изглеждат и се държат като всеки човек или даже както

Марк Селцер казва – те са “ненормално нормални”. В ситуациите, в които могат да бъдат възприети като потенциално опасни, те неутрализират тази възможност посредством държанието си. Едмънд Кемпер превърнал внушителния си ръст от 6’9” [1]

в преимущество; той придобил маниерите на “добродушен великан”, което му помагало да примамва жени в колата си. Очарователният Тед Бънди лесно заговарял хората, търсейки помощ, защото изглеждал скромен и затворен. Младите жени, които му се отзовавали сигурно са вярвали, че правят едно наистина добро дело, макар единственият резултат на края да бил поредното безсмислено жестоко убийство. Мрачният Гейси забавлявал хоспитализирани деца, облечен в клоунския костюм на Пого. “Знаеш ли, на клоуните убийствата им се разминават”, казва той веднъж. Гейси използват триковете с въжета от своите представления за да души нищо неподозиращи хора от публиката. Вероятно те са си мислели, че най-лошото, което може да им се случи е да се наложи да изтърпят да бъдат част от безвкусното “забавление”. При мнозина от серийните убийци скритата страна излиза наяве едва когато жертвата се почувства в пълна безопасност.

“Франкенщайн”-овци

Героят на Мери Шели има за цел да създаде живо човешко същество, съставено от отделни телесни части. Доктор Франкенщайн счита, че придобиването на тази способност го превръща в равен на Бога. Докато литературният образ опитва да съчлени човешко същество, съвременните “Франкенщайн”-овци се оказват по-“надарени” в разчленяването.

Вампири

И на края, разбира се, един от най-популярните исторически синоними на сериен убиец си остава “вампир”. В готическите драми вампирите са символ на подтиснатата сексуалност в праволинейното викторианско общество; те са нощни същества, водени от животински желания. “Вампирският” мотив е толкова популярен, че многократно ставаме свидетели на явлението на “местно” равнище: Дюселдорфския вампир, Хановерския вампир, Вампира от Сакраменто. Първият от изброените твърди, че неговото “най-голямо удоволствие при убийството е да поглъща шуртящата от раните на жертвите кръв”. Друг вампир-психопат споделя, че постоянните му сънища са създали у него непреодолимата жажда за човешка кръв: “Видях пред мен гора от разпятия, които се превръщаха в дървета... Изведнъж цялата гора се разлюля и от голите, стърчащи дървета се разпръска кръв... Някакъв човек вървеше покрай дърветата и събираше

кръвта... “Пий”, каза той.”

Ранните убийци: Как обясняват своите злодеяния?

Барон Жил дьо Ре

Този френски аристократ, живял през 15в., е убил стотици деца от простолюдието. Жил безгрижно заявил, че измъчването на невинни е “изцяло за мое забавление и физическо удоволствие и нямам никаква друга цел или намерение”. Жил бил невероятно дързък при подбора на жертвите – той изпращал слуги, които да залавят децата и да ги водят в замъка със същата лекота, с която изпращал да събират реколтата. Какво карало този аристократ и военен герой да измъчва деца? Оправданието на Жил е новаторско за времето си – той обвинявал своите родители. Макар те да не са злоупотребявали с него физически, аристократът-чудовище се оплаквал, че е нещастна жертва на неморалното им поведение. Безотговорното възпитание не е необичайно обяснение за съвременния сериен убиец, но по Средновековните стандарти това е сериозно обвинение към родителите. Жил твърдял, че още като дете злото се вселило в него, защото той бил оставен “без контрол над дяволските желания”, които го спохождали.

Дали Жил дьо Ре е единствения садистичен сериен убиец от тази епоха или е имало и други, които са били по-дискретни и са избирали жертвите си по-внимателно? Не можем да дадем еднозначен отговор на този въпрос. Някои изследователи твърдят, че убийството на непознати е изключително рядко явление в т.нар. “примитивни” общества и че то по-скоро се отнася към “модерните, индустриализирани общности”. И все пак за спомената епоха можем само да гадаем; с по-голяма увереност може да се приеме, че основният архетипен модел на серийното убийство със сексуален мотив се е оформил по мрачните улици на индустриален Лондон от 19 век.

Джак Изкормвача

Убийствата на Джак Изкормвача объркали полицейските власти и хвърлили в ужас град Лондон. Загадката около неговата самоличност измъчвала успоредно със загадката за неговите мотиви. До този момент не било виждано нищо подобно – какво би накарало някого да броди в нощта, изкормвайки изтормозени от мизерията

проститутки? Ясно е, че Изкормвача е ненормален, разсъждавали полицаите. Те обикаляли приютите за психично болни, издирвайки безрасъдните женомразци. Побъркани емигранти, безумни касапи, дори и заразени със сифилис аристократи - оформяли кръга на заподозрените. Повечето вярвали, че Изкормвача е емигрант (най-популярното подозрение било, че е американец, защото никой англичанин не би извършил подобно отвратително престъпление). Умелото му боравене с острието дало основание да се прокрадне идеята, че е разстроен лекар. При всяко положение, тъй като приютите за луди били претърсени, а подозрителни слухове се разнасяли и из богатите домове, станало ясно, че Изкормвача може да е всеки. Скрит зад привидно скромната си викторианска фасада, този звяр демонстрирал истинската си същност по възможно най-зловещ начин.

Популярни обяснения

През 19 век обществото спира да признава Дявола като единствената зла сила, стояща зад всеки жесток и садистичен акт. Вместо това, учени и писатели концентрират вниманието си на демона вътре в човека. Еволюционната теорията на Дарвин дава липсващото до тогава обяснение – тя е мостът между звяра и човека. Но точно колко дълъг е този мост? Според криминалисти от 19в. той е неочаквано къс; те вярвали, че жестоките мъже притежавали “примитивни” лица – с масивни челюсти и ниски чела. Измервайки челата на заподозрените, те смятали, че могат да набележат вероятните садистични престъпници.

Макар тази система да е отдавна отхвърлена, идеята за дремещата брутална животинска същност е популярна и до днес. В процеса на развитието, като антипод на техническия напредък остава нещо, което е живата връзка с най-древните и мрачни дълбини на нашата душа. Това е пещерникът в нас; както казват съвременните психолози, това е закърнелият звяр, който след като ни е помогнал да преодолеем изпитанието на естествения подбор, е задрямал, чувствайки се ненужен в съвременното цивилизовано общество.

Франц Джоузеф Гал прокара идеята за “френологията”. Той вярвал, че опипвайки издутините по човешката глава е възможно да се отгатне неговия характер и нивото му на интелигентност. “Физиономията”, разработена от Йохан Каспар Лаватар, претендирала, че може да разчете човешкия характер по лицевите специфики.

Тормоз в детска възраст

Имам няколко деца, които превръщам в убийци. Изчакайте докато пораснат” – бележка, надраскана на стената на апартамента на Дейвид Берковиц

Възможно ли е някои деца да се раждат “лоши”? Някои серийни убийци са обезумели рано – в детските си години - в резултат на садистична родителска жестокост. Още като дете, Ед Кемпер обезглавявал куклите на сестра си, играейки си на “екзекуции”. Веднъж й споделил, че желае на целуне учителката си от втори клас, но “за да я целуна, първо трябва да я убия”.

Едно от първите неща, в които обществото ни се вглежда, търсейки обяснение, е детството на серийния убиец. “Толкова ни се искаше да повярваме, че нещо силно е травмирирало Джефри Дамер като малък, защото иначе трябваше просто да се примирим, че някои хора раждат чудовища” пише Ани Шуорц.

В други случаи, травмите, причинени от родители в детството са толкова непоправимо жестоки, че би било чудно дали от това дете може да стане друго, освен изверг, подобен на тях самите. Като дете, “Бостънският удушвач” Албърт Десалво фактически е бил продаден в робство от алкохолно-зависимия си баща. Много садистични убийци описват детството си като безкраен низ от ужасяващ сексуален тормоз, мъчения и безнаказаност. Възможно е някои от разказите за тормоз да са преувеличени в търсенето на симпатия (намесването на злонамерени родители е добро оправдание), но други са потвърдени от свидетели. Понякога членовете на видимо стабилни семейства се оказват просто добри актьори. Децата възприемат поведенческия модел “Джекил и Хайд” от своите родители, които са позитивни и общителни със своите съседи и колеги, но се променят, прибирайки се вкъщи, недоволни от недостатъците на своите деца.

Изучавайки тормоза в детска възраст като възможен ключ към държанието на серийните убийци, не бива да забравяме, че много деца са жертва на злоупотребата с родителски права, но не израстват като гневни и отмъстителни убийци. Тормозът в детска възраст изглежда няма пряка връзка с криминалното бъдеще. Независимо, че много момичета са жертви като деца, малцина от тях израстват със садистично-жестока нагласа към непознати. Детският тормоз не може да бъде единствено обяснение на явлението, но безспорно е предразполагащ фактор.

В своята книга “Сериини убийци”, Джоел Норис описва циклите на жестокост като поколенчески: “Родителите, които злоупотребяват със своите деца физически или психически, създават у тях инстинкта, да прибягват към жестокостта като към универсално разрешение “. Тормозът в детска възраст предизвиква не само агресивност, но се отразява и на детското здавословно състояние, включително мозъчни травми, лошо хранене и други проблеми в развитието.

Някои родители вярват, че по-суровото възпитание ще “кали” децата им. Всъщност, то се асоциира от детето с липса на обич и като такова може да доведе след себе си много сериозни последици. Ако детето не се чувства свързано със своите родители, то не получава основите, върху които по-късно трябва да изгради усещанията за доверие и сигурност. Това може да доведе до изолация, в която наситените с жестокост фантазии да се превърнат в основния източник на самоувереност и удовлетворение. “Вместо да развие позитивни качества като доверие, сигурност и независимост, детето става подвластно на фантазирания от него живот” пишат Робърт Реслър, Ан Бърджис и Джон Дъглас в “Сексуални Престъпления: модели и мотиви”. Според тези автори, такива деца израстват, познавайки единствено измисления си свят и водени единствено от желанието си да контролират и доминират. Те така и не развиват чувството на състрадание. Напротив, те възприемат останалите хора единствено като предмети, върху които могат да реализират жестоките си фантазии.

Ако, търсейки нови обяснения, се вгледаме в родителите – ще открием както ужасни майки, така и ужасни бащи. Обвинението обикновено пада върху майката, която е описана или като прекалено доминираща, или като прекалено незаинтересована; или свръхсексуално активна, или прекалено подтисната. Вероятно майката е обвинявана по-често, защото баща често липсва и затова някои считат, че не може да му се търси отговорност. Образът на бащата е намесван най-често при наличието на садистични възпитателни методи, на агресивни изблици вследствие на алкохолна злоупотреба или изключителен и неоснователен гняв към женския пол като цяло.

Майки - чудовища

“Все още търсим вината в майките” – *Джойс Флинт, майката на Джефри Дамер*

Изглежда като че ли всичко започва и свършва с майката. Хенри Лий Лукас започва “кариерата” си на убиец като екзекутира собствената си майка; Ед Кемпер я приключва –

убивайки своята. Дори Шекспировият герой – Хамлет – бил неестествено в маниачен в майка си. “Серийните убийци често създават нетипични или протиеестествени връзки със своите майки”, пише Стивън Егър в книгата си “Убийците сред нас”. Типично за нашата култура е да възприемаме образа на майката като едва ли не единствения определящ. Това е една от причините мнозина автори да гледат на убийствата като на следствие от тираничното майчинство. Ако приемем, че съзнанието на тези убийци е завладяно от “Майката”, лесно решение е да ги впишем в графата “Мамини синчета”, които така и не са дозряли да се осъзнаят като индивиди. Мнозина се чувстват удобно, опирайки се на това клише – майката е дежурното обяснение. Все пак, след като се спрем на методите, прилагани от някои майки, с неуехотата трябва да се съгасим, че порочната връзка между тях и техните деца е налице.

Изнервени майки

В старанието си да опазят невинността на своите деца, някои майки обвързват сексуалността със смъртта. Фанатичната майка на Ед Гейн убедила своя син, че жените са “съдовете” на греха и причиняват зарази. Явно недоразбрал мисълта на своята майка, той я буквализирал като правел истински съдове и други предмети за домашно ползване от черепите на убитите жени. Макар тялото на Ед да било “спасено” от болести, неговият ум останал поразен за цял живот.

Джоузеф Колингер бил осиновен от садистични родители – католици. На 6 години бил подложен на операция от херния; в опит да обясни на сина си необходимостта от хирургическата намеса, майка му разяснила, че тя има за цел да спре растежа на пениса му. Колингер повече така и не повдигнал въпроса и завинаги останал с убеждението, че органът му е недоразвит. Строгите възпитателни методи на майката включвали “упражнението” да държи отворената му длан над огъня и го пребивала ако се разплачел от болката. Вече възрастният Колингер изпитвал неповторимо удоволствие като изтезавал хора и самият той бил непростимо жесток като родител. След като направил застраховка-живот на 13-годишния си син Джоуи, го удавил бавно, без да се трогва от детските молби за милост.

“Определено исках хубава, тиха и лека смърт за майка ми, също както би желал и всеки друг за своята”, казва Ед Кемпер. Неговата идея за лека смърт е меко казано необичайна – след като обезглавил майка си, изтръгнал гласните й струни и поставил главата на покривката на масата в хола. Майката на Кемпер била тиранична и с особени разбирания за възпитанието – след като синът ѝ израснал доста едър и започнал да плаши сестрите си, тя го държала заключен в мазето. Вече като възрастен, Кемпер се

карал постоянно с майка си и все пак не можал да се отдели и да заживее самостоятелно.

Майката-осиновителка на “Хилсайдския удушвач” Кенет Бианчи била болезнено загрижена за всичко, което се отнасяло до сина ѝ. В доклад на агенцията, която наблюдавала детето пишело, че майката е ”силно объркана, с големи обществени амбиции, незадоволена от живота си, неуверена, консервативна и затормозяваща ... задушава осиновеното дете с прекомерно внимание към здравословното му състояние”. Като дете Бианчи бил видимо зависим от майка си, а вътрешно натрупвал към нея убийственото чувство на враждебност.

Разпуснати майки

Някои серийни убийци обвиняват своите сексуално-разюздани майки. Тези майки прекривали границите като демонстрирали пред децата си нередното си сексуално поведение. Боби Джо Лонг убивал жените, които считал за проститутки и уличници, защото му напомняли за собствената му майка. Тя постоянно правела секс с непознати пред очите му.

Майката-проститутка на Чарлз Менсън – Кати Мадокс – без да прояви особена заинтересованост записала сина си “Безименния Мадокс” в акта за раждане. Тя го прехвърляла от роднини на роднини, а според една популярна (но вероятно невярна) история – дори разменила малкия Чарли за кана бира. Когато той се преместил да живее при леля си, чичо му го набедил за “женчо” и за порицание го изпратил на училище облечен в рокля.

Хенри Лий Лукас също страдал от обърканата си сексуалност като дете, в следствие на садизма на майка му. Тя била непоправима алкохоличка и контарбандистка. По неуточнени причини, когато той бил на 7 години, тя го облякла като момиче. “Живеех като момичетата. Бях облечен като момичетата. Имах дълга коса като момичетата.” Тя безмилостно го пребила след като един ден се постригал заради учителска забележка. Лукас убил майка си през 1951г.

Жестоки бащи

Обикновено в родословното дърво на серийните убийци изпъква фигурата на садистично-възпитаващия баща. Бащата на Джон Гейси мачкал сина си като го наричал “женчо”, “сбъркан” и “отрепка”. Той пребивал съпругата си и дори застрелял кучето, което Гейси обожавал, за да накаже сина си. Когато, след години, Гейси душал жертвите си, той ги окуражавал да запазят достойнството си пред приближавашата смърт. “Чрез този ритуал, Гейси “възпитавал” у другите твърдостта, която на самия него липсвала – смачкана още в зародиш от родителя му”, пише Джоел Норис.

Бащата на Албърт Десалво водел проститутки в семейния дом, брутално пребивал майката и чупел пръстите ѝ един по един, докато малкият му син гледал безпомощно. Десалво-старши продал децата си в робство на фермер от Мейн, а междувременно обезумялата от ужас майка ги търсила в продължение на 6 месеца; достоверността на тази история е потвърдена от познати на семейството и социални работници.

Случаят “Дамер”

Историята на Лайонел Дамер

Не всички серийни убийци са били тормозени и бити като деца. Джефри Дамер е имал привидно нормално детство и все пак се е превърнал в “звездата” на жестоките сексуални убийства. В книгата си “Историята на един баща”, Лайонел Дамер търси обяснение за съдбата на сина си. Той счита себе си за “аналитично мислещ” и вярва, че истерията и психосоматичните заболявания, от които съпругата му страдала по време на бремеността си, може би са отговорът.

Той определя бремеността на Джойс като тежка; тя постоянно повръщала, сякаш още тогава тялото ѝ искало да изхвърли плода. Тя преживявала особени и необясними пристъпи: “От време на време краката ѝ се заковаха на място, тялото ѝ се стягаше и започваше да трепери. Челюстта ѝ увисваше вдясно и се обездвижваше. По време на тези странни пристъпи очите ѝ блуждаеха като на уплашено животно...”

Бащата Лайонел запазил разумната си мисъл, докато тялото на майката Джойс била постоянно поле на биологичен конфликт, който опитвала да потуши като борела

хормоните с лекарства.

“Тогава, след дълги мъчения, синът ми се роди.” Макар да вини съпругата си за болестта на Джефри, заради лекарствата, с които го е увредила, Лайонел признава, че самия той е имал разрушителни наклонности, които би могъл да предаде на сина си. Лайонел бил очарован от огъня и като дете майсторял бомби. “През мозъка ми минаваше мрачен тунел”, пише той.

На 4 години Джефри имал двойна херния и претърпял операция. “Болката е била толкова силна, че както по-късно разбрах от Джойс, е питал лекарите дали не са му отрязали пениса.” Лайонел предполага, че тази операция е оставила завинаги следа върху сина му. “Странното му помръкване започна да добива и физическо проявление. Някога светлата му коса потъмня, очите му придобиха много по-тъмен нюанс. Той сякаш растеше предимно навътре, дълго време седеше тихо, почти бездвижно, лицето му бе странно безизразно.”

И бащата, и синът намирали утеха и спокойствие, правейки биологични експерименти. “В лабораторията чувствах невероятен комфорт и стабилност като знаех свойствата на нещата, начините, по които могах да боравя с тях и резултатите, които бяха предвидими. Това занимание бе голямо облекчение на фона на хаоса, който цареше в дома ми.” Джеф ставал все по-срамежлив и страхлив към околните; чувства, които не били чужди и на баща му. “Сякаш някаква част от мен жадуваше за абсолютна предсказуемост, за ненакърнима логика”, казва Лайонел. “Просто не знаех какво да правя, за да се получат нещата с другите хора”. Бащата свидетелства как Джефри бил “толкова притеснен от тяхното присъствие, че за да имат шанса да осъществят контакт с него, те трябваше да са мъртви”.

Лайонел виждал “ужасяващата празнина” в очите на сина си и се чудел “и аз ли съм такъв?”; той гледал на сина си като на “по-дълбока и по-тъмна сянка” на самия себе си. Той си спомня как когато бил на 13г. мечтаел да хипнотизира и омагьоса момиче, “за да мога да я контролирам изцяло”. Къде е границата между невинната мечта и опасното обсебване? Можем ли да контролираме вътрешния живот на своите деца? Лайонел предупреждава, че вместо това “някои от нас са обречени да предадат проклятието, което самите те носят”. Стръскащото заключение от разказа на Дамер е, че понякога оставаме слепи за деструктивните сили, които носим и така понякога, без да искаме, ги предаваме нататък.

Събития в детството

Осиновяване Силата на влиянието, което осиновяването може да има върху формирането на бъдещия сериен убиец е очудващо голяма. Фактът, че детето е било осиновено създава два основни въпроса. Първо, възможно е биологическите родители, а оттам и тяхното дете, да са носители на увредени гени (по-късно ще се спрем подробно на “генния” фактор). Психологическата страна на проблема се крие в чувството за безпризорност, което започва да се развива след като детето узнае истината за своя произход. То го подтиква да фантазира за истинските си родители – дали са били добри или лоши, дали майката е била проститутка или монахиня; бащата – гангстер или герой; защо са изоставили детето... Усещането за безполезност може да остави дълбоки последици във все още крехката детска психика. А осъществяването на така бленуваната среща с истинските родители може да се окаже фатално ако това усещане се препотвърди. Дейвид Берковиц бил дълбоко наранен след като биологичната му майка го отпратила. Сподер биографите на Бънди – Михауд и Айнсуърд – емоционалното развитие на Тед спряло на 13годишна възраст, след като разбрал, че е незаконно дете. “Сякаш се забих в тухлена стена”, казва Бънди.

Няма спор, че осиновяването само по себе си не може да провокира серийни убийства. В най-лошия случай, то разколебава самоусещането на детето. Но серийните убийства определено не са най-добрия начин, по който осиновеният отново ще “открие” себе си.

Свидетели на жестокост

Някои убийци твърдят, че излагането им на сцени на жестокост е разпалило “жаждата” им за кръв. Ед Гейн разказвал как коленето на домашни животни провокирало у него зловещи идеи. Албърт Фиш и Андрей Чикатило обясняват садистичните си наклонности със страховити истории от своето детство. Разбира се, ако приемем съвсем насериозно тези твърдения, трябва да очакваме децата на Стивън Кинг да оглавят статистиките за жестоки убийства. Дори и най-травмиращите събития не са достатъчно обяснение на това противообществено явление. Като дете, “киселинният убиец” бил прогонен от лондонския си дом от бомбадировките по време на Втората Световна война. “Бомбите свистяха наблизо, докато – ранен и объркан – се опитвах да избягам. Тогава в краката ми се изтарколи човешка глава.” Подобен инцидент – в следствие на автомобилна катастрофа - е преживял и известният художник Джоел Питър Уиткин. Как една и съща случка превръща един в сериен убиец, а друг в признат талант.

Изправителни училища

Превъзпитателните училища от началото на 20в. водели до всякакъв друг резултат, но не и до превъзпитание. Разказите за садистичните пазачи и средновековните наказания почти преповтарят по-късните спомени от затвора на вече закоравелите престъпници.

Макар убиецът Карл Панцрам, действал през 20те години, да бил непоправим хулиган, бруталните мъчения, на които бил подложен в изправителното училище, засилили антисоциалната му агресия. “Отношението към мен и възпитателните методи спомогнаха да взема окончателно решение, за това как смятам да изживея остатъка от живота си. Реших да грабя, да паля, да руша и убивам където и да съм, когото и да е... Това е моето “превъзпитание...” Хенри Лий Лукас също твърди, че затворът за малолетни го е превърнал в сериен убиец. Менсън разказва, че е бил пребит и изнасилен от други затворници на 14-годишна възраст пред безучастния поглед на пазача.

Пренебрегване от страна на околните

По различни причини много от серийните убийци са били изолирани като деца. И без друго срамежлив като малък, Лукас бил допълнително подиграван заради изкуственото си око. По късно той споделял, че именно тоталното му отхвърляне било причината да намрази всички.

По ред причини Кенет Бианчи също расъл като самотно дете. В медицински доклад за него пише: “... момчето се сприятелява трудно и останалите деца му се подиграват ...” Дамер бил необщително дете, радвал се когато негов съученик се нарани, а след няколко години се превърнал в тийнейджър-алкохолик, напълно пренебрегван от окръжаващите го.

С изострянето на усещането за изолация, зависимостта от деструктивните фантазии се засилва. Наличието им се разкрива в два от елементите на т.нар. “триада” (пиромания и жестокост към животни), която предупреждава и предхожда криминалните прояви.

Триадата

Жестоко отношение към животните

В тези почти незабележими изблици се забелязва зародиша на едно много по-голямо зло. “Жестокостта на жестокост са доста устойчиви, тъй като престъпниците или съумяват да изразят гнева си без за тях да последват негативни последици, или пък забраните за подобни действия нямат силата да им повлияят. Второто обяснение за подобни прояви е, че импулсивното, асоциално поведение не позволява отношения на приятелско ниво” Така изолацията на индивида се изостря и от един момент нататък нищо чуждо мнение не е достатъчно авторитетно да послужи за коректив на противообщественото поведение. Според някои автори, всяко познание се гради на “реакционна система”. Ако моделът на поведение - изтезаване на животни и пиромания – не получи адекватна реакция, която да доведе до неговото преустановяване, с течение на времето вероятността той да се развие до ниво – престъпления срещу човека - прогресивно се увеличава.

Изтезаването на животни трябва да е сериозен сигнал за родителите. Често животните са “упражнение” за последващото убиване на хора. Ед Кемпер заровил домашната си котка жива, изровил я и я обезглавил. Дамер е пословичен с жестокостта си към животните – той режел кучешки глави и ги набивал на колове в задния двор на къщата си. Все пак не всички серийни убийци проявяват подобно безмилостно отношение към животните. Денис Нилсен обожавал своите домашни любимци и не можел да приеме идеята, че някога ще бъде арестуван, защото се притеснявал, че това ще травмира кучето му. Друг престъпник – Кристофър Уайлдър, който е убил 8 души – често правил дарения за фондации за опазване на китове и тюлените.

Пиромания

Питър Къртън обожавал да наблюдава горящи къщи; след като се отегчил да измъчва папагала на майка си, Берковиц се вманиачил в палезите, достигайки до личен рекорд от 1 411 пожара. Често пироманията е действие, което стимулира сексуално тези престъпници. Безвъзвратното унищожаване на собственост по някакъв начин напомня перверзното удоволствие от унищожаването на човешко същество. Тъй като серийните

убийци не гледат на жертвите си като на нещо повече от предмети, крачката от палежа към убийството не е голяма.

Ношно напикаване

Това е най-личният от триадата симптоми, за това и е по-малко вероятно да бъде открит, анализиран и лекуван. Според някои проучвания, около 60% от серийните убийци са имали подобен проблем и след юношеските си години.

Заклучение

Детско-юношеските години са оформящи за серийния убиец, но не можем да се съгласим, че са формиращи. Мнозина винят семейството си, за да спечелят симпатия; въобще “психопатичната мода” от край време повелявя обяснението на престъпните действия да се търси задължително и единствено извън личността на убиеца. Ако тежкото им детство е единствената причина за убийствените им наклонности, защо техните братя и сестри не поемат по същия път? Изглежда трябва да разгледаме още фактори, за да можем да дадем достоверно обяснение на явлението.

Психопати?

Болни умове

“Аз съм най-коравосърдечния изверг, който можете да срещнете”, казва Тед Бънди. “Просто обичах да убивам, исках да убивам.” Отличителният знак на психопата е невъзможността му да гледа на другите като на заслужаващи добро отношение. В съзнанието на престъпника жертвите са дехуманизирани, приравнени са с излишни предмети: “Йоркширският изнасилвач” Питър Сътклиф гордо заявил, че е “почиствал” улиците от човешки боклук.

През 19 в. на психопатологията е гледано като на “лудост на морала”. Днес е популярно разбирането за “противообществено разстояние на личността” или “социопатология”.

Съвременните специалисти вярват, че социопатите се формират вследствие на неблагоприятното действие на личностни, биологически и социокултурни фактори.

Психопатите/социопатите се диагностицират по безцелното и ирационално противообществено поведение, по липсата на скрупули и емоционалния вакуум, в който живеят. Те са търсачи на силни усещания и са смели до безумие. Заплахата от наказание рядко дава резултат, тъй като действат тласкани от импулсивната си природа и окрилени от дързостта си. Неспособни са да провеждат смислени връзки и гледат на околните като предмет за манипулиране и експлоатиране. Според един от методите за психологическо изследване, между 3-5% от мъжете са социопати, докато при жените този процент е под 1.

Психопатите често се реализират като успешни бизнесмени и световни лидери. Не всички психопати са мотивирани да убиват; но когато лесно подценяваш околните и си бил подложен на несправедливост и пренебрежение – убийството изглежда обяснимо.

Според психиатрите, факторите на средата, които създават социопати са следните:

- Изследванията показват, че 60% от психопатичните пациенти са загубили родител;
- Детето е лишено от любов и грижа; родителите му са незаинтересовани или липсват;
- Неадекватно възпитание: когато бащата е строг, а майката мекушава – детето се научава да презира авторитетите и да манипулира поддаващите се;
- Лицемерни родители, които в къщи подтискат детето, докато публично работят върху образа на “идеалното семейство”.

Генетика

Тестовите показват, че нервната система на психопатите се отклонява значително – чувствата на страх и притеснение при тях са значително притъпени в сравнение с обикновените хора. Според един експеримент, високата летва на “възбудимост” е причината за импулсивността и необходимостта от силни усещания и обяснява почти пълната невъзможност да бъде повлияно върху поведението им. На група социопати и на група здрави индивиди била възложена една и съща задача – да открият кое от 4те възможни копчета включва зелена светлина. Едно от копчетата пускало леко електричество. Двете групи направили сходен брой грешки, но здравите доста по-бързо се ориентирали да избягват бутона, който пуска ток.

Необходимостта от по-силно стимулиране е причината психопатът да се въвлеча в опасни ситуации. Когато чуел сирените на линейка, Гейси я следвал, защото тя можела да го заведе до поредното “интересно” нещастие. Една от причините много от серийните убийци да желаят да постъпят в полицията е усещането за постоянен риск, което тази работа би им създала.

За формирането на психопатична нагласа оказват влияние и генетиката и физиологичните фактори. В Копенхаген е направено специално проучване: изследвана е група социопати, които са били осиновени като деца. Биологичните им роднини били 4-5 пъти по-склонни към противообществено поведение в сравнение с обикновения човек. Дори и така, не можем да приемем, че генетичната предразположеност е достатъчно обяснение; тя е единствено белег, които ориентира. Средата може да създаде или да запази в зародиш психопатичния нрав.

Когато някой наследи генетично-обусловено разстройство в развитието, най-често то се изразява в блокиране на развитието на отделни мозъчни дялове. При 30-38% от психопатите се наблюдават ненормални мозъчни вълни. Обикновено забавената дейност на мозъчните вълни е характерна за пеленачетата и малките деца и се ускорява с нарастване на възрастта. При психопатите обаче, тя запазва детското си ниво. Тази неестествена активност се обяснява с нарушения в дяловете, които контролират паметта и емоциите. Когато има наследствена предразположеност тези дялове да останат недоразвити, а родителите на детето са безотговорни, тиранични или жестоки – възможността то да се развие като социопат е огромна.

На въпроса дали психопатите могат да бъдат успешно лекувани, психиатрите отговарят отрицателно. Шоковото лечение не действа, медикаментите също не се налагат като

резултатно средство. Последата възможност – психотерапията – е безсмислена: тя предполага доверие между лекар и пациент, а психопатите са неспособни да се разкриват, те не желаят да се променят.

Това е и причината повечето от тях да се оказват в затворите, а не в психиатричните клиники.

В психопатичния ум

Според др. Джей Рейд Мелой, автор на “Психопатичния ум: произход, развитие, лечение”, психопатът е способен да създава единствено садомазохистични взаимоотношения, основани на силата, но не и на взаимна привързаност. Те идентифицират себе си с агресивния модел на поведение (например злоупотребяващ родител) и нападат своята “слаба” страна като я проектират върху околните. Както обобщава Денис Нилсън: “Убивах винаги само себе си, но в карая на краищата умираше човекът до мен”.

Др. Мелой е забелязал, че в ранна детска възраст раздвоението е: (1) “крехкото” Аз, което е наранимата вътрешна същност и (2) “суровото” не-Аз, което изразява агресивната, изискваща околна среда. Индивидът постепенно остава с впечатлението, че всички усещания “от вън” са свързани с болка и разочарование, така че той се обръща “на вътре” – към себе си. В опита си да се защити, детето започва да подхожда недоверчиво към всичко и да не допуска нищо до себе си. То отказва да се идентифицира с родителите си и гледа на тях като на злонамерени непознати.

Скоро детето вече няма близки отношения с никого. Повдигната е стена, която никога не може да бъде съборена. “Човешката природа е в същността си проблемна и това ме изпълва с отвращение. За това често ми се налага да “изпускам парата”, казва “Киселинниятубиец”.

При нормалното развитие детето се обвързва с майката, тя му дава живот и любов. Обратно, психопатът усеща майка си като “агресивен хищник или пасивен непознат”. В случаите на садистичните психопати, включително и серийните убийци, детето създава връзките си на основата на садомазохизъм или агресия. Според Мелой, “този индивид

страстно и жестоко причинява на околните това, което вярва че във всеки един момент може да сполети него”.

Жертвата в очите на психопата

Когато преследват жертвата си, психопатите не чувстват осъзнат гняв. Много от тях сякаш изпадат в транс по време на фазите на преследването и убийството. Търсят идеализирани от тях жертви, които желаят да унижат и унищожат. “Обезценяването” на жертвата е опит убиецът да се пребори с “демоните” в собствения си ум.

На жертвата се гледа като на обект, който носи определен символистичен смисъл. Бънди го описва като използва трето лице: “тъй като момичето пред него представлява не личност, а образ на нещо желано – последното нещо, което може да се очаква от него е да персонализира тази персона ... Не е обезателно те да представляват определен стереотип, но със сигурност са ярки образци на женския пол като цяло. Те представляват не просто пола сам по себе си, а определено разбиране за женския пол.” Бънди старателно избягвал да разбира каквото и да е по-лично за своите жертви, защото това разрушавало илюзията.

Илюзорни войни

По време на маниакално състояние, психопатът е безстрашен и се чувства всемогъщ. Той напълно губи връзка с реалността. Мнозина се идентифицират с образа на боеца. Ленард Лейк бил очарован от средновековните рицари; що се отнася до по-съвременните кино-икони, много серийни убийци – включително Гейси и Кемпер – боготворяли Джон Уейн – американският архетип на самотния войн.

Омайни разкази

Психопатите са запознати с общоприетите разбирания за добро и зло и се държат сякаш искрено вярват в тези ценности. “Има индивиди, които са толкова силно увредени, че – по мое мнение – нищо не би могло да ги “изправи”, казва Мелой. Много

психопати четат книги по психология и така придобиват знания, които им помагат да имитират други, по-“безобидни” психически заболявания като н. нр. шизофренията. Те използват всяко възможно средство, за да заблуждават. Дали психопатите наистина чуват прословутите гласове в главите си? Според Мелой, “повечето от тези индивиди не страдат от слухови халюцинации, а тези, които все пак имат такива, успешно могат да им устоят”.

Джон Гейси бил “омаен и заблуждаващ разказвач, който се опитвал да оправдава всяко свое действие. Той имал ясна представа за обществената идея за добро и зло и владееел до съвършенство средствата за въздействие върху хората”, казва Юджийн Гурон, които изследвал Гейси още преди да започнат убийствата. Все пак, той бил оставен на свобода – без никакъв психологически надзор. Може би най-голямото “премятане” било при психологическата оценка на Ед Кемпер. Той бил интервюиран независимо от двама психиатри и бил квалифициран като “безобиден”. Междувременно, Кемпер държал главата на една от жертвите си в багажника на личния му автомобил, паркиран пред медицинския кабинет. Бънди използвал сладкодумието си за да предразположи пазачите в затвора; те поотпуснали контрола върху него и той успял да избяга.

Удоволствието от смъртта

Дали серийното убийство има за цел предимно секса, надмощието или двете взети заедно? Някои вярват, че сексуалното доминиране е изражение на стремежа към надмощие. “Сексът е само инструментът, който убиецът използва, за да овладее и да се наложи над жертвата”, пише Стивън Егър. Според Бънди, сексът не е основния източник на удовлетворение. “Искам да съм господар на живота и смъртта”, казва той. Той желал да контролира изцяло своите жертви: “да разполагаш с тях физически, както може да се разполага със саксийно цвете, с картина, с Порше. Да притежаваш индивида.” Други вярват, че неестественото сексуално желание е подтикът, а силата и надмощието са оръдия за осигуряване на сексуалното удовлетворение.

В опита да вдъхнат на себе си усещане за контрол и безгранична сила, някои серийни убийци се идентифицират с привидни източници на надмощие. Някои се потапят в илюзиите си за притежавана сила с религиозен характер; независимо дали произтича от Господа или от дявола. Други дълго се вглеждат в полицията, опитват да ѝ подражават, сякаш “заемането” на нейния авторитет им дава авторитета да отнемат чужди животи. Един от най-популярните и шокиращи модели за подражание несъмнено си остава Хитлер.

Един лекар мрачно предвидил за тийнейджъра Патрик Маккей съдбата на “хладнокръвен, психопатичен убиец”. Маккей се идентифицирал с Хитлер, позирал със саморъчно ушити нацистки униформи. След като признал, че е отнел живота на единайсет души, включително католически свещеник, той заявил: “няма да пророня нито сълза. Животът е пълен с несправедливости от всякакъв характер, с които трябва да се свикне.”

Сексуални убийства

Според Реслър, Бърджис и Дъглас в “Сексуални убийства: модели и мотиви”, броят на убийствата, които се добавят към графата “мотив неизвестен” постоянно нараства. Те вярват, че съществуват два основни типа сексуални убийства: “изнасилване или гневно убийство” и “садистично желано убийство”.

По какво вторият убиец се различава от изнасилвача, които убива своите жертви в желанието си да не бѝд заловен? Според проучване, цитирано в “Сексуални убийства”, изнасилвачите, които убиват в опит да прикрият следите си “рядко изпитват сексуално удовлетворение от това свое действие. Обратно, садистичните убийци приемат отнемнето на живот като част от ритуализираната садистична фантазия”. Те прилагат мъчения, нараняват тялото на жертвата повече от необходимото за да бѝде убита. Тѝй като летвата на възбудимост на психопатите е доста висока, те се нуждаят от по-продължително и активно стимулиране. Жестоките мъчения “отключват” втория тип убийци. За тях убийството е реализация на странна сексуална фантазия, която се е оформяла дълго в мрачното им съзнание.

Мнозина серийни убийци признават, че притежават ненормално силно полово влечение. Тѝй като те свързват секса със смъртта, а не с живота, идеята за продължаване на поколението ги плаши. “Сексът не би трябвало да съществува”, казва Джон Хю. “Размножаването не трябва да бѝде съпроводено от никакви усещания: така както жълъдите падат от дѝба.”

За някои от тези серийни убийци сексът е неразривно свързан с греховността и смъртта; връзка, внушена от свръхзагрижени за възпитанието и благоприличието родители. Енергията от либидото им се пренасочва към друго отклоняващо се поведение. “Убиецът с червилото” Уилям Хейрънс твърди, че кражбата е основното му средство за разтоварване на натрупаната сексуална енергия. Като дете, той бил

предупреден, че половите контакти са мръсно нещо и “предизвикват болести”. Джоузеф Колингер получавал сексуално удовлетворение като палел огньовете.

Смъртоносна любознателност и канибализъм

Преди да започнат да убиват, много серийни убийци демонстрират голям интерес към смъртта. Това само по себе си не е чудно. Може би, ако антисоциалната им същност не стоеше като пречка, те щяха да станат лекари, изследователи или дори художници. Гейси работел в морга, спял в стаята за аутопсии, сред труповете.

Джефри Дамер обожавал дисекциите в часовете по биология; веднъж споделил на съученик, че уловил риба и я разпорил, защото: “Искам да видя как изглежда отвътре, искам да разбера как работят нещата.” По късно, пред полицията, той дал същото обяснение; режел труповете на жертвите, за да види “как работят”. Неговият адвокат опитал да обясни канибализма на клиента си с изказването, че “той е ял от телата, така че тези бедни хора, които е убил, да заживеят в него”. Канибализмът е буквално изражение на възприемането: вместо да отделят място в сърцата си, канибалите отделят място в стомаха си за този, към когото се стремят. Мнозина го описват като опит за сливане в едно. Тъй като психопатите са неспособни да изпитат симпатия или любов, тази груба и примитивна форма на обвързване е заместителят, който те могат да си позволят.

Луди ли са?

Луди ли са серийните убийци? Не и съгласно общоприетите стандарти. “Нивото на психози сред убийците не е по-високо от средното ниво на разпространение сред населението”, казва психиатарът Доналд Лънд. Официалната дефиниция за лудост се базира на правилата на Макнотин, формулирани през 19 век: Осъзнава ли разликата между добро и зло? Ако се опитва да избяга или да прикрие престъплението си, обвиняемият не е невменяем, защото действията му показват, че той осъзнава, че нарушава определени правила. И все пак кои нормален човек би наранил друг съзнателно? В случая на Албърт Фиш, по време на процеса той е обявен за “невменяем, който все пак заслужава да умре”. Малцина, включително Ед Гейн и Питър Сътклиф успешно доказали своята невменяемост.

Другото Аз

Един от най-популярните похвати да бъде прехвърлена вината е измислянето на тъмна страна или на Друго Аз. Понякога тези творения биват убеждавани за истински виновници за престъплението. Докато бил задържан, Х.Х. Холмс измислил “Едуард Хеч”, когото обвинил, че е главният мозък на осъществените убийства. Джон Гейси основал Второто си Аз “Джак Хенли” на съществуващ полицай, който носел същото име. Този въображаем Джак бил суров и оправен. Когато Гейси прекалявал с алкохола, Хенли поемал контрол.

Създаването на Друго Аз е удобен начин да се прехвърли вината върху друг, амкар и този друг да е в самия убиец. Това е психологическият вариант на “дявола ме принуди да го направя”. Основната разлика се крие във факта, че дяволичното Второ Аз е с далеч по-слаби основи, които се разпадат бързо при задълбаване. В най-добрия случай, раздвоената личност е основание електрическият стол да бъде заменен с психиатрична клиника. Доказаните случаи на описаното явление са извънредно малко.

Шизофрения

Повечето шизофреници могат да устоят на командите, които чуват: това твърди др. Мелой.

Хърбърт Мюлин чул гласа на баща си, който му наредил: “Защо не ми даваш нищо? Отиди и убий някого – Върви!” Убивайки хората, Мюлин вярвал, че предотвратява земетресения и огромни вълни. За разлика от повечето серийни убийци, той не търсел определен тип жертви. Неговите 13 “жертвени агнеца” включвали семейство, свещеник, бездомник и няколко лишени от късмет селяни.

Непосредствено след ареста му, всички вярвали, че Мюлин е параноиден шизофреник. По време на процеса обаче, той бил обявен за “вменяем” пред закона. За разлика от много серийни убийци, които се опитвали да убеждават, че са луди, Мюлин се постарал да докаже своя здрав разум, заявявайки, че сам той е жертва на голяма конспирация. Той твърдял, че е:” добър американски гражданин, който е подлъган да извършва престъпления. Аз зная, че заслужавам

Убийци по рождение

Генетика

Възможно ли е психопатичните убийци да се отличават още от момента на раждането си? Много родители споделят как техните деца, които в последствие са израсли като жестоки престъпници, са се различавали от техните връстници. Една сутрин тригодишният Тед Бънди се промъкнал в стаята на своята леля Джулия и наредил под завивките и няколко касапски ножа. “Той просто стоеше там и се усмихваше”, спомня си тя. Серийният убиец Карл Панцам собственоръчно пише: “ Всички членове на моето семейство са обикновени хора. Те са честни и работливи. Всички, освен мен. Когато бях много малък – на 5 или 6 – аз веч бях станал крадец и лъже, при това непоправим. Колкото повече пораствах – толкова по-зле ставах.” На 9 години немският детеубиец Питър Къртън вече е оставил 2 трупа на удавени приятелчета след себе си.

Дали тези деца се раждат зли? Средата сама по себе си не може да обясни отклоняващото се поведение – прекалено много деца, които са били подложени на неподходящи влияния са израснали като съвестни и уважаващи закона граждани. Ако съществува генетично обяснение, то то е сложно и подвеждащо. Ние не сме свидетели на това как цели фамилии са съставени от серийни убийци. Няма такова нещо като “ген убиец”, но все пак изследванията показват някои генетични тенденции към жестоко поведение. С други думи, лошото семе процъфтява в лоша среда.

Едно изследване на близнаци, отгледани поотделно, направено от Юун-Ми Хур и Томас Бушард през 1997г., разкрива силна връзка между импулсивността и нарочното търсене на “тръпка”, като и двете са обясняват предимно с генетичния фактор. И в двете особености “са доста по-често срещани при хора, злоупотребяващи с наркотични вещества, престъпници и психопати.”

Имат ли серийните убийци допълнителна хромозома?

Серийният убиец Боби Джо Лонг имал допълнителна X (женска) хромозома или т.нар. Синдром на Книфелтер, което значи, че женският хормон естроген циркулирал в значително по-високи количества в неговия организъм. През пубертета неговите гърди

пораснали, което му причинило огромно неудобство. Освен това обаче, Лонг бил мишена на други предразполагащи фактори: той преживял травмиращо детство и имал множество контузии по главата.

Обратно, допълнителната Y (мъжка) хромозома дълго е била на мода при обясняването на жестокостта. В процеса срещу него, масовият убиец Ричард Спек използвал като защита факта, че генетичният му комплект бил ХУУ, но в следствие това било опровергано.

Тестостерон

Високото ниво на тестостерон само по себе си не е опасно, но в комбинация с ниско ниво на серотонин, резултатът може да се окаже смъртоносен. Тестостеронът се свързва с необходимостта от доминиране (много успешни атлети и бизнесмени имат високо ниво на този хормон). Тъй като не е възможно всеки да бъде най-отгоре, серотонинът контролира напрежението и уравновесява. Когато нивото на серотонин е ненормално ниско, това може да доведе до агресивно, дори садистично поведение.

Тежки метали

Някои изследвания показват, че склонните на жестоко поведение имат по-високо ниво на следите от тежки метали (манган, кадмий, мед и др.) в организма си. Излишното количество манган понижава нивото на серотонина и допамина. Алкохолът допълнително усилва този ефект.

Социалните злини

Жестоката съвременна култура

Доста множествени убийци винят жестоката култура, която подхранвала апетита им за смърт. Дни преди екзекуцията му да бъде осъществена, Бънди обявил порнографията за основен виновник за “кариерата” му на убиец. В съвременната развлекателна култура

сексът и насилието сякаш вървят ръка за ръка. Дали можем да признаем известно основание в изказването на Бънди?

Много серийни убийци приемат образи-символи на жестокост за свои модели на подражание. Питър Кърън, който привидно бил изискан, благовъзпитан господин, по време на престоя си в затвора идеализирал Джек Изкормвача (цяла Ваймарска Германия била погълната от неописуемата жестокост на Изкормвача). “Замислих се какво ново удоволствие би ми донесло да правя тези неща щом се измъкна от тук.” И Гейси, и Кемпер боготворяли Джон Уейн, чийто фенове очевидно не се свеждали само до кръга на серийните убийци, но те особено много се възхищавали от безкомпромисното му чувство за справедливост. За това много престъпления са обяснявани с лошо влияние на музиката или филмите. Макар да нямаме директни доказателства за това, че медиите създават серийни убийци, не се отрича влиянието им върху неестествените фантазии. Или както Ед кемпер казва по отношение на грубата порнография: “Не тя ме направи лош, но тя е искрата, която подпали огъня в мен.”

Според Елиът Лейтън, автор на “Ловци на хора”, серийните убийци не са “извънземни същества с болни умове, а хора, дистанцирани от обществото, загубили интерес в продължаването на сивия живот, който им се предлага”. Те са отгледани в общество, в което насилието е нормално последствие на недоволството, в което масмедията дават достъп до груба порнография, която представя “удоволствието” от садистични действия и е подробен наръчник за осъществяването им. В тази обстановка, те избират “мъжествената” идентичност; маската на Самотния ездач, отмъстителя, пирата, човека извън закона...

Общество на непознати

За нас е по-лесно да гледаме на околните като на непознати, на стереотипи. Серийният убиец преследва определен стереотип. “Ние се дистанцираме все повече един от друг”, казва Стивън Егър. “Колкото повече се отдалечаваме, толкова повече започваме да гледаме на околните като на обекти и все по-малко като на човешки същества.”

На въпрос какво олеснява убийството, Бънди казва: “факторът анонимност”. В продължение на целия 20 век градското напрежение продължава да ражда както убийци, така и жертви. Серийните убийци могат лесно да издебват жертвите си сред обществото на “забравените”: домашни бегълци, проститутки, наркотично зависими,

клошари. Анонимността, освен че облекчава убийството, може би е и фактор, който формира убиеца. Усещане за незначителност, незабележимост, безмисленост – убиват се тези, които напомнят му за анонимната съдба, а самото убийство е отчаян опит да се създаде име, да се акцентира върху личност.

Серийното убийство като кариера?

Тази възможност е илюстрирана от Дейвид Берковиц. “Привет от мръсните ню-йоркски тротоари, привет от мравките, които се живеят по тях...”, пише той. Берковиц нямал устойчива идентичност – нямал лични постижения, приятели, връзки. Единствено самота. Образът на “Сина на Сам” му дал нова сила, влияние върху околните. “Те се интересуваха от мен”, казва той за обществеността. Берковиц бил очарован да чуе как негови колеги обсъждат “Сина на Сам”, без да имат представа, че зад този образ стои затвореният Дейвид.

Доктор Мелой предупреждава за опасността от преекспонирането на личността на серийния убиец: “ако убиецът привлече вниманието на медиите и предизвика обществен интерес и страх, това ще повиши самочувствието и самоувереността му... Лошата услуга, която медиите играят на обществото е, че митологизират престъпника до такава степен, че той се превръща в легенда в собственото си съзнание. В реалността той открива признание, което до този момент е усещал единствено във фантазиите си и така убийството се превръща в единствено средство за достигане до славата.”

Заключение

Кога спират?

Кога спира серийният убиец? Когато е заловен или убит. Малцина са тези, които сами се предават на органите на реда. Ед Кемпер извикал полицията за да направи самопризнания и изчакал в телефонната кабина да бъде заловен. Някои демонстрират желание да бъдат заловени, но все пак незабележимо се измъкват преди полицията да е пристигнала. Уилям Хейрънс пише запомнящата се бележка: “За Бога заловете ме преди да съм продължил да убивам не мога да се контролирам” с червено червило и разкривен почерк на стената на стая, в която лежи застреляна и намушкана негова жертва. Дали въобще съществуват серийни убийци, които са прекъснали защото са се

наситили не знаем, защото тези хора така и не биват залавяни.

Има ли “поправени” серийни убийци?

За щастие нашето общество не рискува в името на това да бъде даден отговор на този въпрос. Всъщност, един от най-изявените критици на възможността за тази “реформа” е самия сериен убиец: Карл Панцрам: “Нямам желание да се поправам. Единственото ми желание е да поправа хората, които се опитват да поправят мен.”

Заклучението: “Човекът е съвсем безличен”

На края можем да заключим, че серийните убийци са човешки черни дупки. Те са толкова нормални, толкова типични, толкова незабележими; те ни ужасяват защото са наш огледален образ. Хенри Лий Лукас мрачно обявява, че: “Из цялата страна (САЩ – б.а.) има хора като мен, чиято цел е да разрушават човешки животи.” Мнозина описват себе си като “лишени от нещо”, “празни отвътре”. Не само жертвите са “безлични” (както казва Лукас) за убицеца, самите убийци считат себе си за безлични. “Исках да видя смъртта, исках да видя триумфа, победата над смъртта... С други думи, аз печелех битката със смъртта. Те бяха мъртви, аз оставах жив. За мен това е победа”, казва Ед Кемпер. Казано по друг начин, нашето “Подреди живота си” се превръща в тяхното “Отнеми живота му”!

Убиването на хора не е опит да бъде запълнена празнотата, а да бъде разпространена. Превръщането на другите в безжизнени предмети напомня на убицеца за собствената му безжизненост. “ Не значеше нищо, не значеше нищо...”, казва ДеСалво, “беше толкова безсмислено, че изглеждаше някак логично, разбираш ли?”

Серийният убиец живее от другата страна на барикадата от обществени ограничения. Той е възплъщение на мрака, на желанието, на силите, които би трябвало да подтиснем в себе си. Той не е създаване на разума, а на излишъка от кръвожаден глад. Той нарушава обществените правила, които обединяват нас – останалите.

